

w Poczdamie i Norymberdze. Radziecki projekt traktatu pokojowego z Niemcami, ogłoszony w styczniu 1959 r., uwzględnia w pełni potrzebę zagwarantowania pokoju w Europie przez zakaz realizowania w jakiegokolwiek formie koncepcji militarystycznych w Niemczech. Radziecki projekt traktatu pokojowego z Niemcami stwarza narodowi niemieckiemu warunki rozwoju na drodze pokojowej.

HANS GEORG VON STUDNITZ: Zur Inventur der deutschen Aussenpolitik. „Aussenpolitik” nr 11/1961, s. 736—744.

W związku z rozpoczęciem kadencji czwartej legislatury zachodnioniemieckiej autor podejmuje próbę inwentaryzacji dotychczasowej polityki Niemieckiej Republiki Federalnej i analizuje możliwości i kierunki jej dalszego rozwoju. W sytuacji obecnej wykształciły się dwa mocarstwa światowe: Związek Radziecki i Stany Zjednoczone. To z kolei wpływa — według autora — na pozycję NRF sprowadzając ją do roli drugorzędnego partnera, powiązanego poprzez NATO i EWG z krajami zachodnimi, ściślej mówiąc ze Stanami Zjednoczonymi. O ew. rozluźnieniu stosunków NRF z USA, bądź też o ich zerwaniu — np.

na skutek ustąpienia Stanów Zjednoczonych w sprawie berlińskiej — nie może być według Studnitza mowy. Autor wskazuje w dalszych swych wywodach na dwa decydujące fakty w polityce zagranicznej NRF: na ułożenie się stosunków z Francją i Izraelem. Rozważając z kolei trwałość doktryny Hallsteina, Studnitz dochodzi do wniosku, że uznanie przez Stany Zjednoczone Niemieckiej Republiki Demokratycznej, pozbawiłoby doktrynę jej skuteczności, jako że jest ona ubocznym produktem napięcia między dwoma światowymi mocarstwami. W dalszej części swoich rozważań porusza autor problem stosunków z krajami bloku wschodniego, ze szczególnym uwzględnieniem Związku Radzieckiego i Polski. Perspektywa znormalizowania tych stosunków wydaje się być dla Studnitza bardzo odległa a ew. rewizja granic — do pomyślenia wyłącznie w płaszczyźnie uregulowania pokojowego. W zakończeniu artykułu autor podkreśla doniosłość pomocy dla krajów pod względem gospodarczym opóźnionych, przy czym stawia kropkę nad „i” gdy mówi, że jest to jedyna szansa dla państw drugorzędnych, (w tym wypadku dla NRF), aby mogły one prowadzić i rozwijać samodzielną politykę.

Zestawili: Z. K., M. J., J. M.

CZECHOSŁOWACJA PO 1918 ROKU

JAROSLAV VALENTA: Plány německé buržoazie na neutralizaci Ostravska a Těšínska v letech 1918—1920 „Slezský Sborník”, Opava 1960, nr 3, s. 289—312.

Autor artykułu, ceniony historyk, pracownik Instytutu Słowianoznawczego w Pradze opierając się na bogatym materiale archiwalnym wypełnia swoją pracą lukę istniejącą dotąd w historiografii czechosłowackiej i polskiej, analizując irredentystyczne plany mniejszości niemieckiej na Śląsku Cieszyńskim. Mniejszość ta bowiem, posługując się hasłami prawa do samostanowienia,

dążyła wyraźnie do wyeliminowania z życia społecznego ludności słowiańskiej zamieszkującej te tereny.

Analogie do przygotowanych dzisiaj planów imperialistycznych w NRF narzucają się z dużą wyrazistością, co zostało przez autora podkreślone.

JAROSLAV VALENTA: K počátkam internacionalistického směru v dělnickém hnutí na Ostravsku a Těšínsku v letech 1918—1919. „Slezský Sborník”, Opava 1961, nr 2, s. 189—203.

Artykuł materiałowy podający nowe

fakty pomijane przez historiografię tradycyjną, która w dziejach Śląska Cieszyńskiego w l. 1918—1920 widziała jedynie problematykę narodowościową, nie dostrzegając walki klasowej i rozwijającego się w związku z tą walką internacjonalizmu proletariackiego.

ALENA GAJANOVÁ. K některým otázkám mezinárodního postavení předmnichovské ČSR. „Československý časopis historický“, nr 5/1961, s. 677—695.

Autorka artykułu — zamieszczonego w czasopiśmie w dziale dyskusji — zajęła się położeniem Czechosłowacji w pierwszych latach jej istnienia. Przedmiotem badań jest polityka wewnętrzna i zagraniczna burżuazji sprzeczna z interesami społeczeństwa czechosłowackiego. Rząd burżuazyjny związał losy republiki wyłącznie z państwami imperialistycznymi w celu zwalczania ruchu rewolucyjnego wewnątrz kraju oraz, aby móc prowadzić politykę antyradziecką na zewnątrz.

Artykuł ilustrowany jest materiałem faktograficznym z lat 1918—1920. Burżuazja czechosłowacka była zainteresowana w upadku Związku Radzieckiego, ale przez swoją słabą pozycję w kraju nie związała się otwarcie z jego wrogami, zwłaszcza że stanowisko sojusznicy Anglii różniło się w okresie wojny polsko-radzieckiej od stanowiska także sojuszniczej Francji.

WILLIAM V. WALLACE: The foreign policy of President Beneš in the approach to Munich. „The Slavonic and East European Review”, Londyn 1960, s. 108—136.

Autor wychodzi od stwierdzenia faktu, że rzeczywistym kierownikiem czechosłowackiej polityki zagranicznej był Beneš, nawet wówczas gdy piastował godność prezydenta, więc w okresie tuż przed Monachium. Mając do dyspozycji dokumenty brytyjskie oraz pisma Beneša i raporty polityczne jego współpracowników — głównie pisma Jana Masaryka adresowane do Kamila Krofty — autor odtwarza wiernie kontakty

brytyjsko-czechosłowackie w okresie *Anschlussu*, doceniając dużą aktywność czechosłowackiej polityki zagranicznej i tragiczną sytuację kraju, którego rząd nie mógł zdecydować się na przyjęcie pomocy ze strony ZSRR, uzależniając to od pomocy oczekiwanej z Zachodu. Artykuł jest ciekawym przyczynkiem do dziejów dyplomacji tego okresu.

HELMUT SLAPNICKA: Die Organisation der Gerichte in der ČSSR. „Osteuropa Recht”, Stuttgart 1961, nr 3, s. 191—198.

Artykuł ściśle informacyjny zestawiający istniejące aktualnie w Czechosłowacji organa wymiaru sprawiedliwości wszystkich szczebli. Po krótkim wstępie, w którym autor wywodzi sądownictwo republiki przedmonachijskiej z sądownictwa Austro-Węgier, omówiona została reforma z r. 1948 i opierające się na tej reformie dalsze przeobrażenia sądownictwa w duchu socjalistycznym. Artykuł zamykają uwagi o ustawie sądowniczej z 26 VI 1961 r. oraz o sądach ludowych i robotniczych powołanych na mocy uchwały z 8 IV 1960 r.

ADAM DANIEL ROTFELD: Anulowanie Układu Monachijskiego. „Sprawy Międzynarodowe”, Warszawa 1961, nr 5, s. 91—99.

Zestaw czterech dokumentów z okresu II wojny światowej: oświadczenie Mołotowa złożone Benešowi, wymiana not pomiędzy rządem Wielkiej Brytanii i Czechosłowacji, deklaracja czechosłowacko-francuska z dnia 22 VIII 1944 oraz oświadczenie rządu włoskiego z dnia 26 IX 1944. Dokumenty te świadczą, iż Układ Monachijski został przez wszystkie zainteresowane mocarstwa unieważniony jako sprzeczny z prawem międzynarodowym a poza tym pogwałcony przez Niemcy hitlerowskie.

Krótki wstęp, poprzedzający zestaw dokumentów, omawia tendencje rewizjonistyczne NRF wobec Czechosłowacji oraz udowadnia brak podstaw prawnych do popierania tych tendencji przez rząd federalny.

Zestawił: J. Kz.